

De schok na de schok

Hans Bonte

SP-volksvertegenwoordiger

Debatteren over werkgelegenheid is terug in. Ook het thema 'sociaal Europa' is populair bij organisatoren van colloquia, studienamiddagen en debatavonden. Eindelijk. Dit is zonder meer de verdienste van de actievoerende werknemers van Renault-Vilvoorde. Zij slaagden in een paar weken in iets wat politici de voorbije jaren nauwelijks konden: Europa een sociaal geweten schoppen en de massale uitdagingen in een éénwordend Europa voor de publieke opinie duidelijk maken. Het is natuurlijk jammer dat deze schok van bewustwording er moest komen na een groot sociaal drama. Het publiek kon via de media bijna rechtstreeks meemaken hoe hardwerkende en loyale Belgische werknemers door de Fransman Schweitzer van vandaag op morgen als honden op de keien werden gooid. De massale verontwaardiging leidde tot een groot gevoel van solidariteit, ook buiten de syndicale kringen. De zo vermaledijde syndicalist dwong opnieuw respect af. Elke politieke partij haastte zich om de beslissing van de Renault-top in scherpe bewoordingen te veroordelen. De nodige superlatieven rolden uit de tekstverwerkers van de woordvoerders. Het had zelfs iets komisch. Zo konden we in het parlement rasechte liberalen horen pleiten voor een fors overheids-optreden tegen deze multinationale ondernemingen, voor zware sancties voor werkgevers die het sociaal overleg met de voeten treden ja, zelfs voor meer vakbondsrechten. Het is natuurlijk nooit te laat om tot bepaalde inzichten te komen, maar het zou van grote politieke naïviteit getuigen te geloven dat door de Renault-zaak het anti-syndicalisme definitief overwonnen is. Vandaag ziet men reeds de massale verontwaardiging plaatsruimen voor de klassieke standpunten en machtsposities. Van deze (tijdelijke) bewustzijnsverruiming moet snel en maximaal gebruik worden gemaakt om de grenzen inzake sociale be-

scherming van de werknemers en van het werkgelegenheidsbeleid zo veel als mogelijk te verleggen. De socialistische partij heeft hier een belangrijke kans om een deel van haar programma te realiseren dat tot voor kort als politiek onrealistisch moest worden beschouwd.

Toch wil ik het hier vooral hebben over de syndicale strijd van Renault-Vilvoorde en de lessen die de vakbonden hieruit moeten trekken. Want ook een socialistische partij is gebaat met een syndicale actie die de maatschappelijke problemen op scherp kan zetten en daarenboven nog de sympathie van een brede publieke opinie kan verwerven. Na 6 weken het Renault-conflict van nabij te hebben gevolgd, moet ik besluiten dat er ook na dit conflict nog een ware schokgolf nodig is binnen het Belgische syndicalisme. Ik hou het bij 4 ingrediënten die het syndicalisme verder uit het slop kunnen halen.

Modernisering van de syndicale actie

Het 'succes' van de syndicale actie bij Renault-Vilvoorde is voor een groot deel toe te schrijven aan het feit dat deze actie zeer snel de traditionele manier van actievoeren heeft verlaten. Via goed getimede en verrassende media-tieke acties werd de aandacht voor het conflict bijna permanent vastgehouden. De media kicken nu eenmaal op beschilderde Mégane-coupés die worden gebruikt als nieuwsoortige projectielen, spandoeken aan de gigantische Arc-de-Triumph in Parijs of betogingen die dwars doorheen een bezette fabriek trekken. Het lijkt erop dat de actievoerders bij Greenpeace in de leer zijn geweest.

Maar dit nieuwsoortig syndicalisme deed ook actievoerders opduiken in het Vlaamse en Belgische parlement; Renault-werknemers voeren binnenkort het woord in het Europees parlement. Dit alles onder impuls van een vakbondssecre-

taris die in staat blijkt om zijn zaak te verdedigen tijdens rechtstreeks uitgezonden TV-debatten op Vlaamse en Franstalige omroepen. Een eerste vaststelling is dan ook dat vorming werkt. De sociale realiteit van vandaag heeft meer opleiding en vorming van de militanten en kaders dan ooit. Ook andere vorming. Naast de traditionele thema's moet er ongetwijfeld meer aandacht besteed worden aan de wijze waarop actie gevoerd kan worden in een overgemediatiseerde samenleving, terwijl ook politieke vorming vandaag haar nut bewijst.

Investeren in internationaal syndicalisme

De acties bij Renault-Vilvoorde zullen ongetwijfeld blijven als een eerste belangrijke testcase voor het internationaal syndicalisme. Naast een succesvolle multinationale betoging in Parijs, een bezetting van een bedrijfsterrein in het buitenland, diverse solidariteitsacties bij Franse Renaultvestigingen en parallelle juridische procedures voor rechtbanken uit verschillende landen blijft het tijdens deze cruciale dagen zoeken en tasten naar de gepaste overlegstructuren en contactpersonen. Het nut van de Europese ondernemingsraden is bewezen: de syndicalisten aller landen kennen elkaar. Maar de vakbonden moeten verder gaan. Ze moeten in versneld tempo hun Europese werking gaan uitbouwen willen ze in een ééngemaakte markt een echt tegenwicht vormen voor de macht van het kapitaal.

Oprichting van een eenheidsvakbond

Het delicate dossier van de eenheidsvakbond moet in al zijn aspecten aan de orde worden gebracht zonet blijft de verdeel- en heersstrategie bij sociale conflicten bijzonder efficiënt. De organisatorische breuklijn tussen bedienden- en arbeidersbonden leidt noodzakelijker wijze tot communicatiestoornissen en dubieuze belangentwisten. Ook het historisch achterhaalde statutaire onderscheid tussen arbeiders en bedienden moet systematisch worden weggewerkt. Dit zou alvast beletten dat de actievoerende bedienden door een belangrijk deel van de arbeiders worden afgeschilderd als parasieten die toch wel met het overgrote deel van de sociale enveloppe aan de haal zullen gaan.

Tot slot, en niet in het minst, wordt het met de dag zinlozer om met een aparte rode en groene vakbond de strijd aan te binden tegen een zich steeds verder concentrerende patronale macht. Hierdoor dreigt syndicale strijd in gemeenschappelijke actie telkens opnieuw bemoeilijkt te worden door syndicaal opbod. Zeker bij mediatieke acties dreigt men pijlsnel verzeild te geraken in een sfeer van sociale verkiezingen.

De tijd zal echter nooit vanzelf rijp worden om een dergelijk eenheidsyndicalisme uit de grond te stampen. Nollet en Peirens moeten echt hun agenda's samenleggen en duidelijke afspraken maken over hoe en wanneer ze een dergelijke eenheidsvakbond concreet gestalte willen geven. Zonet, zal de reële impact van de werknemersbeweging verder afnemen.

Investeren in de diepte

Niet enkel op de bedrijfsvloer wordt de strijd gewonnen of verloren. Succesvolle syndicale acties worden vandaag noodzakelijker wijze ook gevoerd in studiebureaus. De vakbonden moeten concrete alternatieven formuleren en verdedigen wanneer ze geconfronteerd worden met patronale eisen. Een goede kennis van de sector en het bedrijf is en blijft de basis van een succesvolle syndicale actie. De vakbonden moeten in staat zijn om in de huid van de aandeelhouders te kruipen, alvorens goed uitgewerkte tegenstrategieën te ontwikkelen. Vandaag ontbreekt het ongetwijfeld te veel aan opvolging en expertise om de veelal juridisch-technische argumentatie van werkgevers te kunnen weerleggen.

De grootste schok lijkt echter nodig bij de top van de vakbonden. Het begint echt op te vallen dat in de lange reeks spraakmakende sociale conflicten (Philips Brugge, Alcatel, Nova, Forges de Clabecq, Renault, ...) de top van de vakbonden nauwelijks in het voetlicht treedt. Het blijft gissen naar de ware redenen. Het heeft ongetwijfeld te maken met de onmacht van de interprofessionele leiding t.a.v. de beroepscentrales. En iedereen weet inmiddels dat de kloof tussen de basis en de top gigantisch groot is. Maar om die te dichten is lef nodig, veel lef. De vakbondsbonden moeten mee de syndicale lijnen uitzetten en zich mee durven engageren in de dagelijkse ac-

ties. Zij zijn immers in staat om in spoedtempo internationale syndicale en politieke contacten te leggen, zij beheren de mandaten van de Europese vakbond, zij beschikken over studiediensten die pijlsnel bedrijfsanalyses en syndicale alternatieven kunnen ontwikkelen, zij kunnen gemakkelijker politieke druk organiseren, zij weten hoe de media functioneert. Niets van dit bij de aan de gang zijnde bezettingen en stakingen. Een nauwere betrokkenheid bij de vloer en bij sociale

conflicten zou hen ongetwijfeld sneller overtuigen om meer te investeren in vorming, in media-training, in internationale netwerken. Het zou ook de eenheidsvakbond sneller op de agenda brengen. Het lijkt er echter bijna op dat de syndicale leiding schrik heeft van haar eigen achterban en syndicale kaders. En zoals eenieder weet, wie schrik heeft krijgt slaag. Van de d'Orazio's of van anderen.